

ס' קצא

משנה – "האשה שהיא עושה צרכיה וראתה דם, רבי מאיר אומר: אם עומדת טמאה ואם יושבת טהורה. רבי יוסי אומר: בין כך ובין כך טהורה".
גמרא – "מאי שנא עומדת, דאמרין מי רגלים הדור למקור ואייתי דם (מרוב הדוחק מי הרגלים נכנסו למקור והוציאו דם), יושבת נמי נימא מי רגלים הדור למקור ואייתי דם?"

אמר שמואל במזנקת (מקלחת). מזנקת נמי, דלמא בתר דתמו מיא אתא דם (כלומר, מנין שהדם הוא ממכה שבמקום מי הרגלים, אולי אחר שנגמרו מי הרגלים יצא דם נידה מהמקור)?

אמר ר' אבא ביושבת על שפת הספל ומזנקת בתוך הספל ונמצא דם בתוך הספל, דאם איתא דבתר דתמו מיא אתא (דם מהמקור) על שפת הספל איבעי ליה לאשתכוחי.

אמר שמואל ואמרי לה אמר רב יהודה אמר שמואל: הלכה כר' יוסי. וכן אורי ליה רבי אבא לקלא הלכה כרבי יוסי. (נדה נט:)

גמרא – "היכי דמי? אי דארגשה יושבת אמאי טהורה, אלא לאו דלא ארגשה וקתני עומדת טמאה? לעולם דארגשה ואימור הרגשת מי רגלים הואי: עומדת הדור מי רגלים למקור ואייתי דם, ויושבת טהורה". (נדה נט:)

הש"ג. רמב"ם. רמב"ן. רשב"א – הלכה כרבי יוסי שבין עומדת ובין יושבת טהורה, בין מזנקת ובין שותתת. והם מסבירים את הגמרא שמדובר ביושבת ומזנקת (מקלחת) ואז אין דוחק ולא חוזרים מי הרגלים למקור ומוציאים דם, אלא זה דם מכה, אבל עומדת אינה יכולה לזנק אלא שותתת בלבד, ובוה טימא רבי מאיר וטיהר רבי יוסי, וכ"ש כשיושבת ושותתת. וכל השקלא וטריא בגמרא הוא לדעת רבי מאיר בלבד, אבל לרבי יוסי אפילו שותתת דם על שפת הספל, טהורה, כי חזקה על הדם שבא עם המים ולא מן המקור.

תוספות. רא"ש – הלכה כרבי יוסי שיושבת טהורה בכל מצב, ועומדת טהורה במזנקת ונמצא דם בתוך הספל וטמאה בשותתת דם על שפתו. והם מסבירים שכל המחלוקת במשנה מדברת במזנקת בין עומדת ובין יושבת, ועומדת יכולה לזנק, ולכן עומדת אע"פ שמזנקת טמאה לרבי מאיר כי המקום צר ויחזרו מי הרגלים ויוציאו דם נידה, ולרבי יוסי טהורה. לכן, לרבי מאיר צריך תרתי לטיבותא: יושבת ומזנקת. ורבי יוסי טיהר במה שרבי מאיר טימא וזה עומדת ומזנקת כי המים יוצאים בקילוח, אבל עומדת ושותתת טמאה גם לרבי יוסי כי יש תרתי לריעותא. ומכאן נלמד שרבי יוסי מטהר גם ביושבת ושותתת כי מספיק חדא לטיבותא. ומה שאמרה הגמרא שטהורה במזנקת כשיושבת על שפת הספל זה לרבי מאיר בלבד, אבל לרבי יוסי טהורה גם כשיושבת ושותתת.

הבנן חננאל. מהר"ם. מהר"ט. מרדכי. ר"ן – הלכה כרבי יוסי שטהורה כשיושבת ומזנקת ונמצא דם בתוך הספל (תלתא לטיבותא) ואפילו בנוסף על שפתו, אבל בשותתת (על שפת הספל ולא נמצא בתוך הספל) טמאה אפילו כשיושבת. וכשעומדת טמאה בין שותתת ובין מקלחת, כי הגמרא מדברת ביושבת על שפת הספל ומזנקת בתוך הספל ונמצא דם על שפתו או תוכו שרבי מאיר מטמא ורבי יוסי מטהר.

הש"ך כתב שהעיקר כדעה זו וכן מוכח בדף יד: גבי עד שאינו בדוק שרבי יוסי מטמא משום כתם, והגמרא משווה עד שאינו בדוק לאשה שעושה צרכיה. ומה שהגמרא כתבה בהמשך שרבי יוסי מטהר אף לכתחילה לטהרות מתייחס לסיפא (אשה ואשה שהטילו שניהם בספל עיין לקמן), אבל ברישא (לגבי אשה שעושה צרכיה) מודה רבי יוסי שאסורה לכתחילה לטהרות וכן לבעלה ורק בדיעבד מותר.

ומה ששמואל ורבי אבא שסברו כרבי יוסי דנו בדעת רבי מאיר ביושבת ומזנקת, הכוונה שפסקו כמותו בדיעבד כשחולק על רבי מאיר כשיושבת ומזנקת לתוך הספל, אבל לכתחילה רבי יוסי מודה לרבי מאיר שאסור ולכן הם לומדים ממה שאסר רבי מאיר אף בדיעבד מה אסר רבי יוסי לכתחילה.

מחבר – פסק כרמב"ם, כרמב"ן וכרשב"א, שאשה שהשתינה מים ויצא דם עם מי הרגלים בין שהשתינה בעמידה ובין בישיבה בין מקלחת ובין שותתת, הרי זו טהורה כדעת רבי יוסי, ואפילו הזדעזעה כי מי רגלים אינם מן המקור והדם הוא דם מכה.

המ"א

1. הביא את דעת התוספות והרא"ש, שטהורה רק כשיושבת (בכל מצב) וכשעומדת ומקלחת ונמצא דם בתוך הספל, אבל אם עומדת ושותתת דם על שפתו של הספל (וכ"ש לתוכו) טמאה, כי בעמידה המקור צר וחוזרים מי הרגלים ומביאים דם.
2. הביא את דעת מהר"ם, המרדכי והר"ן, שאפילו ביושבת אין להתיר אלא כשמקלחת ונמצא בתוך הספל, אבל על שפת הספל טמאה. ובעומדת טמאה בכל מצב אפילו מקלחת לתוך הספל בלבד. וכך ההלכה, וכ"פ הש"ך.

פת"ש בשם פנימאירות – זקנה שחללה אורח כנשים טהורה אם רואה דם בזמן הטלת מי רגלים בין עומדת ובין יושבת ואפילו נמצא באמצע הספל כי כל החומרא בוה היא משום כתם, וטיהרו כתם בזקנה.

איש ואשה שהטילו שניהם בספל

משנה – "איש ואשה שעשו צרכיהם (מי רגלים) לתוך הספל ונמצא דם על המים, רבי יוסי מטהר (כ"ש מהדין לעיל של אשה שמטילה לבד) ורבי שמעון מטמא, שאין דרך האיש להוציא דם, אלא שחזקת דמים מן האשה". (נדה נט:)

רא"ש – הלכה כרבי יוסי בין יושבת, בין עומדת, בין שותתת ובין מזנקת, משום ספק ספיקא: שמא מהאיש, ואת"ל מהאשה שמא הדם בא ממכה.

בית"ד. יוסף. גדעת. הרמב"ם – הדין זה לרמב"ם הוא כ"ש מהדין הקודם, שאם לעיל מטהרים את האשה כשיש ספק אחד, כ"ש כשיש שני ספקות.

המ"א – הלכה כרא"ש וכרמב"ם שבוה טהורה בכל ענין.

ש"ך – מדובר כשנמצא הדם בתוך הספל על המים (כי על שפת הספל זה הוכחה שזה מהאשה כי האיש מקלח לתוך הספל).

המ"א

1. כל מה שדברנו לעיל זה כשנמצא דם במקרה במי רגלים, אבל אם רגילה לראות דם במי רגליה ומרגישה כאב בשעת הטלת מי הרגלים, מותרת בכל ענין, כי רגלים לדבר שיש לה מכה שכואבת לה בשעה שמטילה מי רגלים והדם הוא דם מכה. ואפילו אם הדם הגיע באחור, כשמקנחת את עצמה, ג"כ טהורה, כי מרגישה כאב וזה ודאי דם מכה.

פתיח. תשובה – **בצמח צדק התייר** במוצאת דם אחר הטלת מי רגלים רק אם מוצאה ג"כ בזמן הטלת מי רגלים וכואב לה כשהיא מטילה, ואז תולים את הדם שמוצאת על העד אחר הטלת מי רגלים בדם שמצאה בזמן ההטלה שהוא משום מכה, או שלא מצאה דם בזמן הטלת מי רגלים אבל כואב לה הרבה ובדקה קודם הטלת מי רגלים ונמצאת נקיה, אבל אם לא מרגישה ממש כאב ולא מצאה דם בזמן הטלת מי רגלים אין להתיר. **בסדרי טהרה חלק על זה**, ואפילו אם לא מצאה כלל תוך מי רגלים וגם לא היה כאב בשעת ההטלה ואח"כ כאב לה ומצאה דם, טהורה ג"כ.

2. **הביא את דעת מהרי"ל** שמחמיר לא להתיר במקרה שרגילה לראות דם במי רגליה אלא באשה שיש לה וסת קבוע וכעת זה לא שעת וסתה, ובדקה היטב בחורים ובסדקים קודם שתשתין, ואם תמצא נקי תכניס מוך נקי ותשתין ותקנח עצמה ממי רגליה ואם המוך נקי זו הוכחה שאין זה דם מן המקור. אבל באשה שאין לה וסת יש להחמיר, אחרת לא תהיה לעולם טמאה. **וכך נוהגים**.

חווה דעת – חומרת המהרי"ל באשה שאין לה וסת זה אפילו אם לא מצאה דם על עד הבדיקה אלא רק במי הרגלים. **אגרות השולחן** – החומרה רק אם מוצאת דם גם על עד הבדיקה.

ש"ך – **הקשה**, שאם בכל מקרה צריכה בדיקה לאחר הטלת מי הרגלים, תועיל אפילו אם אין לה וסת קבוע, כי תהיה טמאה כשתמצא דם במוך? **והר"ך הש"ך**, שמהרי"ל מסתפק אם הבדיקה מועילה או לא ולכן החמיר באשה שאין לה וסת קבוע. **אך עוד הקשה**, מדוע לא תהיה טמאה לעולם, הרי תהיה טמאה כשתראה דם לא בשעת הטלת מי רגלים?

ולכן פרש הש"ך, שכל ההלכה הזו מדברת באשה שרואה דם רק בשעה שמטילה מי רגלים, אבל כשרואה גם בזמן אחר בלא הטלת מי רגלים מועילה הבדיקה. **וזו כוונת הרמ"א**, **שמתירים באשה שיש לה וסת כלשהו, אפילו לא קבוע, אבל אם אין לה וסת כלל אלא שרואה רק כשמטילה מי רגלים, לא מועילה הבדיקה, אחרת לא תהיה לעולם טמאה**.

סדרה. טהרה – דחה את דברי הש"ך.

3. **כדעת המרדכי**, שאם בדקה את עצמה בצורה זו (כשיש לה וסת) שלוש פעמים ונמצא המוך נקי, מותרת תמיד בלא בדיקה שלא בשעת הוסת, כי חזקה שזה תמיד דם מכה, כי מוצאת אותו רק לאחר שמשתינה.

דגול מרבנה – אם בבדיקת מוך לא מצאה כלום ואח"כ מצאה דם שמוכח שזה דם צדדים מספיקה בדיקה אחת, אבל מה שצריך בדיקה שלוש פעמים זה כאשר לא מוצאת דם כלל ואז נעקר הוסת שלה שרואה תמיד דם בהטלת מי רגלים, ועכשיו היא כבר לא רגילה בזה יותר.

4. **ע"פ הגהות מיימוניות**, שכל זה כשמרגישה כאב בזמן הטלת מי הרגלים ואז מן הסתם זה מהמכה, אבל אם לא מרגישה כאב ובדקה לאחר הטלת מי רגליה ומצאה דם, אז:

אם לא מצאה במי רגליה ודאי טמאה, כי רואים בברור שלא נראה דם עד אחר גמר ההשתנה וזהו ודאי דם נידה. **ודבר זה נכון לכו"ע**, גם לדעת הרא"ש שמקל בעומדת ויושבת לעיל.

אבל אם מצאה דם במי רגליה וגם על העד שבדקה, **י"א שטמאה** כי התירו רק שמוצאת תוך מי רגלים (מרדכי, אגור) ממש. **וי"א שטהורה**, כי תולים את הדם שנמצא מתמצית מי רגלים או מצחצוחי אותו דם (רא"ש, ר"ן). **ופסק להחמיר, אלא שאינה צריכה לבדוק עצמה אחר הטלת מי רגלים. ואפילו היתה רגילה לראות בהטלת מי רגלים, אם בדקה שלוש פעמים ומצאה טהורה לא צריכה לבדוק יותר**.

ש"ך – **הקשה** מדוע צריך בכלל לכתוב את הדין הזה, הרי לעיל הרמ"א התיר רק ביושבת ומקלחת כדעת המרדכי והר"ן? **ודחה לתרץ** שכאן מדובר ביושבת ומקלחת ואעפ"כ אם נמצא על העד טמאה, כי זה פשוט כמו הדין הקודם שיושבת ומקלחת ונמצא בתוך הספל וגם על שפת הספל שטמאה, וכ"ש כשנמצא על העד. **ועוד**, מדוע כתב שיש להחמיר, הרי אין כאן חומרה שזה עיקר הדין!

אגרות משה (יו"ד ח"ד סי' יז) – ע"פ הרמ"א שהחמיר אם בדקה מיד אחר הטלת מי רגלים, הקל בקנוח על נייר צבעוני אפילו אחר מי רגלים רק אם לא מהרה לקנח, אלא ישבה עד שיצאו כל הטיפין. **ובשבט הלוי** (סי' י" ס"ק ג') הצריך שתעבור דקה. וזה בכתם, אבל בדם ממש קשה להקל אח"כ זו שעת הדחק גדולה.

דרכי. טהרה – כיום ניתן לדעת בצורה ברורה ע"י בדיקות רפואיות מהו מקור הדם שבא לאחר הטלת מי רגלים ולפי תוצאות הבדיקה תשאל שאלת חכם.

דינים נוספים ברמ"א

1. **כמרדכי**, שאם רגילה לראות דם במי רגליה לפרקים, קובעת וסת בזה אם הוא בדרך קבע, בין וסת הדילוגים ובין וסת שווה.

2. **כר"ן**, שאם כשבדקת את עצמה לא מוצאת דם, אלא קרטין קרטין כמו חול וחצץ אדום (ולא דם) וכך נמצא גם במי רגליה, טהורה אפילו אם זה בשעת וסתה, כי אין זה דם אלא חול.

גית. יוסף – צריכה אח"כ להטיל מים לראות אם הקרטין נימוחו ודינם כדין מפלת חתיכות (ס' קפח), ויש הבדל בין אם זה מראה חול או מראה כמין חול, ומה שהר"ן התיר זה כאשר זה חול ממש או חצץ ממש, אבל כמין חול טמאה.

דרכי. משה. ש"ך – אינה צריכה בדיקה אח"כ כגון להטיל מים לראות אם הקרטין נימוחו, אח"כ רואה דם ממש יחד עם החול והחצץ.